

Kieleily ja kulttuuri kaksikielisessä oppimisympäristössä

FD Annaliina Gynne

Mälarinlaakson korkeakoulu

Kielineuvoston kieliseminaari

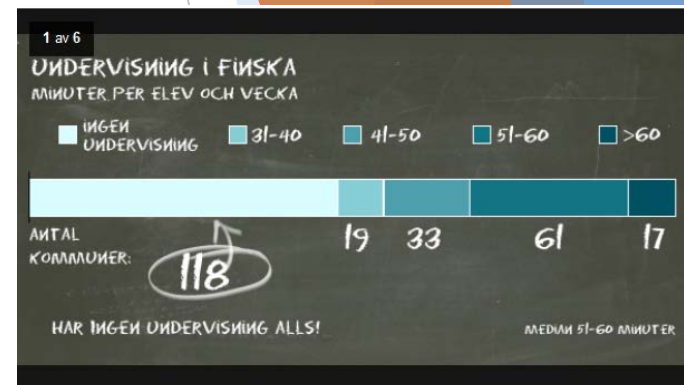
28.3.2019

Ruotsin kansalliset vähemmistöt ja heidän koulutuksensa

- ▶ Ruotsin kansalliset vähemmistöt v. 2000->: juutalaiset, romanit, saamelaiset, tornionlaaksolaiset, ruotsinsuomalaiset
- ▶ 450-700 000 /175-250 000 puhujaa
- ▶ Lainsäädännöllisiä muutoksia viime vuosikymmeninä, potentiaalinen vaikutus mm. koulutukseen.
- ▶ Esim. Lag (2009:74) om nationella minoriteter och minoritetsspråk
  - ▶ Oikeus äidinkielen opetukseen
  - ▶ Kielellisten oikeuksien suojaaminen yhteiskunnassa - hallintoaluekunnissa
- ▶ Esim. Skollagen (2011, 2015)
  - ▶ Vähemmistökielitaustaisten lasten oikeus opiskella vähemmistökieltä äidinkielenään

Ruotsinsuomalaisen koulutuskentän eri vaihteita

- ▶ Kaksikieliset luokat, koululakot, koulujen kunnallistaminen, kotikielen/äidinkielen opetus, vapaakoulut...
- ▶ (LGR11): Skolan ska undervisa alla elever om de nationella minoriteternas kultur, språk, religion och historia
- ▶ Kunnat velvollisia informoimaan vähemmistöjä heidän oikeuksistaan saada omankielistä opetusta
  - ▶ Käytännössä: "kommuner saknar kunskaper om nationella minoriteter och deras sär rättigheter; undervisningen är begränsad och det råder brist på lärare" (Skolinspektionen 2012)
- ▶ Vapaakoulujen rooli

Kyselyyn vastanneista 248 kunnasta 130 kunnassa annetaan suomen kielen opetusta. Foto: Illustration: Susanne Lindeborg/Sveriges Radio

LGR 11 suomen vähemmistökielen opetuksen päämääristä

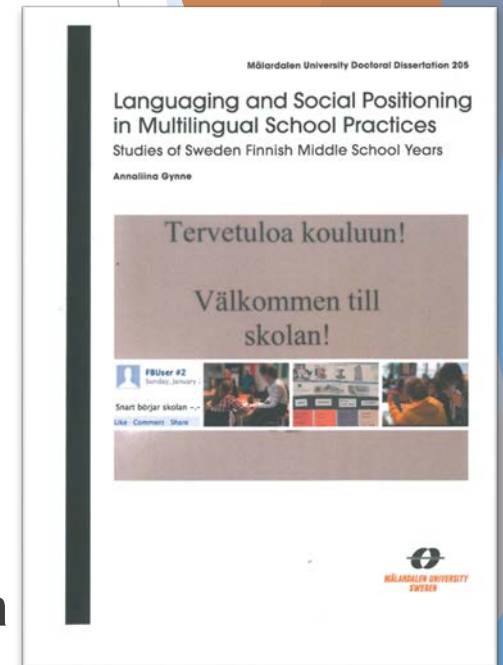
”Kielellä on kulttuurista merkitystä yhteisten kokemusten, arvojen ja tietojen ilmaisussa, ja se yhdistää kansallista vähemmistöä Ruotsissa muihin saman kielen puhujiin. Kielen ja vähemmistökulttuurin tuntemus voi antaa uutta näkökulmaa omasta identiteetistä ja vahvistaa mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen toimijuuteen Ruotsissa ja sen ulkopuolella.

--

Vähemmistökielen opetuksella pyritään luomaan edellytyksiä kehittää suullista ja kirjallista ilmaisua ja tulkintaa, soveltaa kielenkäyttöä tilanteittain, ymmärtää kielen normeja, reflektoida sosiaalisia, historiallisia ja kulttuurisia ilmiöitä erilaisissa kieliympäristöissä sekä edelleen kehittää tietämystä vähemmistökielen alkuperästä, kehityksestä ja nykytilasta.” (Lgr 2011: 87.)

Tutkimuksestani...

- ▶ Väitöskirja "Languaging and social positioning in multilingual school practices - Studies of Sweden Finnish middle school years" (Gynne, 2016)
- ▶ Etnografinen tutkimus, jossa tarkasteltiin mm. seuraavia ilmiöitä:
  - ▶ Oppilaiden ja opettajien kielelliset käytänteet: kielellisten varieteettien ja modaliteettien yhteispeli
  - ▶ Kieleily ja sen rajat: aika-paikka
  - ▶ Pedagogiset käytänteet - opettajien arki
  - ▶ Kieli- ja kulttuuri-identiteetit ja niiden rakentuminen arjessa
  - ▶ Kieli- ja kulttuuri-ideologiat, kielipolitiikka koulun sisällä

Kieleily käsitteenä

- ▶ Kielelliset resurssit muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden erottelematta kieliä tai kielen piirteitä eri järjestelmiksi (Gynne 2016; Lehtonen 2015)
- ▶ Mitä käytettävissä olevilla kielen piirteillä tehdään?
- ▶ Millaisia sosiaalisia merkityksiä kielen piirteet saavat?
- ▶ Koodinvaihto kieleilyn keinona (Kolu 2017): tapa viitata ympäröivään yhteiskuntaan ja kulttuuriisiin ilmiöihin
- ▶ Kieleilyä rajoittavat
  - ▶ Sosiaaliset assosiaatiot, asenteet, ideologiat
  - ▶ Käyttötilanteet ja käyttäjät

Koulutusta ja kielipolitiikkaa

- ▶ "Koulutusta koskeva kielipolitiikka kytkeytyy olennaisesti sekä abstrakteihin että konkreettisiin kysymyksiin.

- ▶ Ruotsissa puolestaan perustellaan suomenkielisen koulutilan tarvetta ja oikeutusta kansallisen vähemmistöpolitiikan ja markkinoistuneen koulutuspolitiikan risteämissä. Koulun kielellisiä ja tilallisia käytäntöjä voidaan siis tarkastella osana laajempia poliittisia ja kulttuurisia valtasuhteita." (From 2018)

Kaksikielinen ja -kulttuurinen koulu – muodollista kielipolitiikkaa

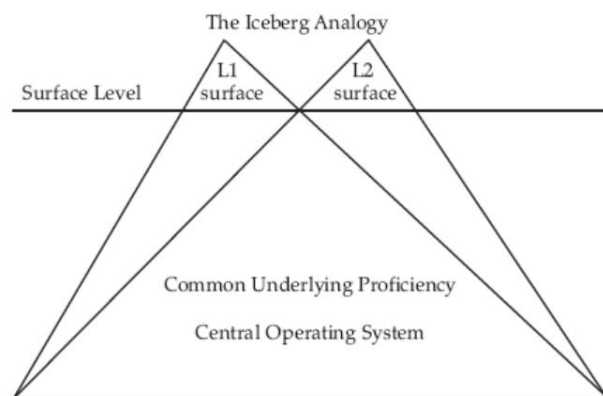
- ▶ Tavoitteena aktiivinen ja funktionaalinen kaksikielisyys:
  - ▶ Kielen käyttöalueet: puhe, kuunteleminen, ymmärtäminen, lukeminen, kirjoittaminen
  - ▶ Kaksikielisyys henkilökohtaisen kehityksen välineenä
- ▶ Suomalaisen ja ruotsalaisen kulttuurin tuntemus:
  - ▶ Oppilaiden kulttuuriperinnön hyödyntäminen
  - ▶ Oppilaiden yksi-, kaksi- tai monikielisen identiteetin tukeminen

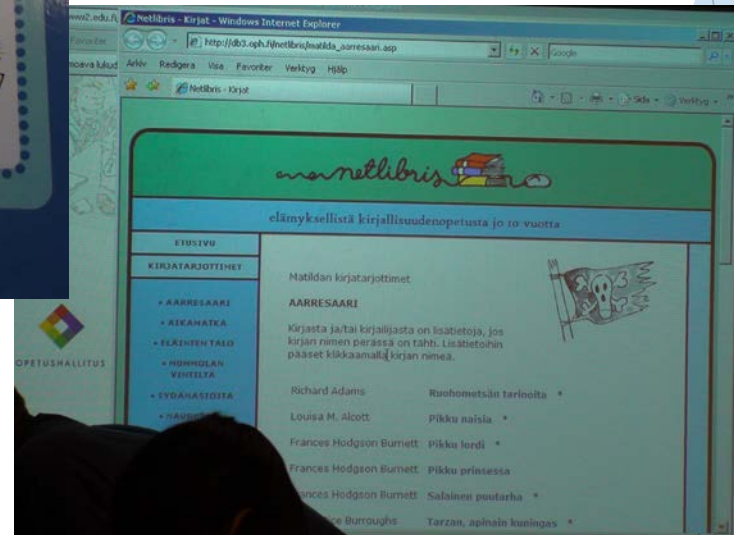
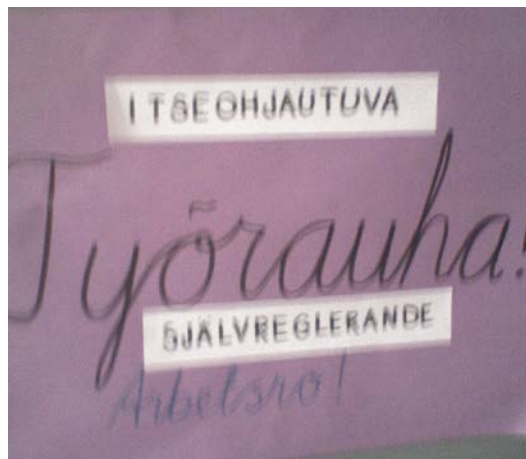
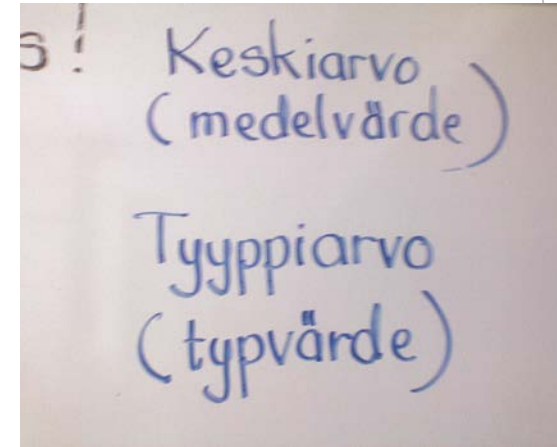
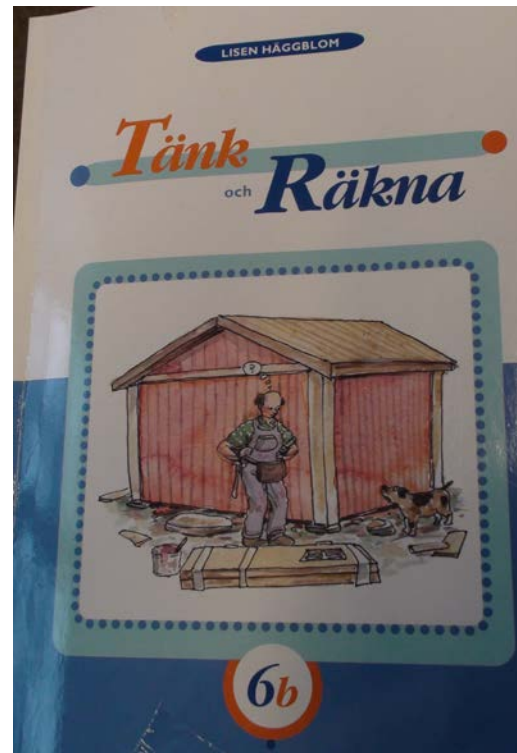
Vähemmistökielen opetuksen rooli kielen säilyttämisessä

- ▶ Vähemmistökieli heikkenee helposti ilman suunnitelmallista opetusta
- ▶ Opetettu sisältö vaikuttaa opittuun kieleen
- ▶ Vähemmistö- ja enemmistökielen erottelemisen/yhdistämisen strategiat
- ▶ Molempien kielten riittävän hyvä kompetenssi
- ▶ -> Siirtovaikutus (CUP, Cummins 2001)

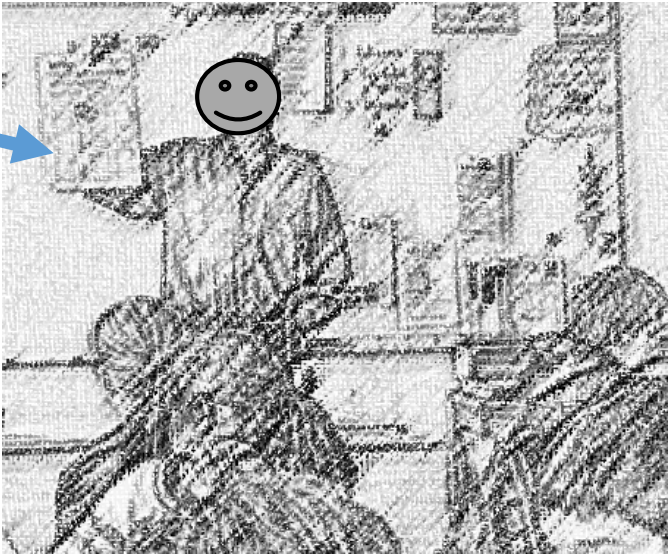

Kaksikielisyttä arjen opetustilanteissa ja -materiaaleissa

- ▶ Kaksikielinen pedagogiikka
  - ▶ Opetusmateriaaleissa
  - ▶ Didaktisissa ratkaisuissa
  - ▶ Koulun ulkopuolella

Opettaja kulttuurin kantajana: "Bringing the outside in"

(Gynne, Bagga-Gupta & Lainio 2016)

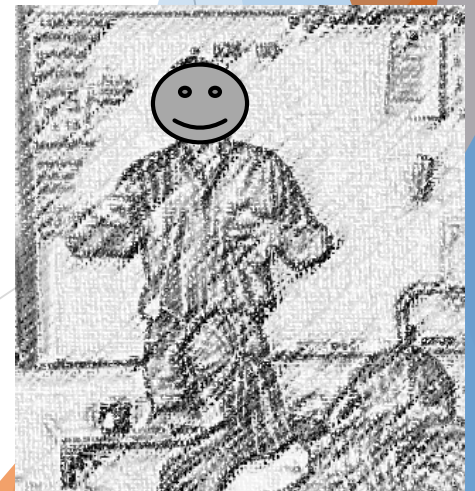
"Dagens nyheterissä oli tänä päivänä artikkeli suomalaisesta koulusta siellä siis Dagens nyheterin kulttuuriliitteessä tai kulttuuriosassa. Därför är finska skolan så framgångsrik."

Kuvia suomalaisuudesta ja ruotsalaisuudesta

- ▶ "Tää oli siis aivan älyttömän hyvä artikkeli just Suomen koulusta, miks Suomi on maailman paras tällä hetkellä, tai yhä edelleen ja miks Ruotsi menee alaspäin."
- ▶ "Ruotsissa taas oppilaat sanovat että ne viihtyy koulussa"
- ▶ "Mut se koulunkäynti on semmoinen aika paljon vakavampi asia ilmeisesti siellä Suomessa kuin Ruotsissa"

Kuvia ruotsinsuomalaisuudesta

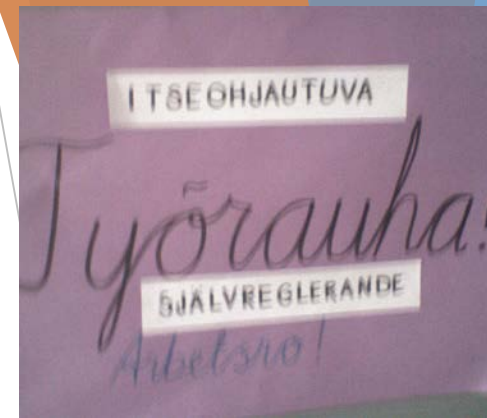
- ▶ "Mut tehän käytte ruotsinsuomalaista koulua elikkä teillä on osa tätä suomalaista menestyskonseptia nyt tässä tämän talon sisällä. Moni opettaja täällä on saanut suomalaisen koulutuksen.
- ▶ "Meillä on molempia kulttuureja tässä talossa, ja sitten kun niitä yhdistetään niin kenties saadaan aikaan vieläkin parempaa ainesta."

"Ei me olla Suomessa - vaan ruotsinsuomalaisessa koulussa"

Transkription 1. Vi är inte i Finland

- 4 Marika: jag ser inte vad det står (2.0) jag ser inte vad det står
5 Hans: *anna mä luen* ((går fram till Marika och tar lappen från henne)) *Hugo on*
6 låt mig läsa ((går fram till Marika och tar lappen från henne)) Hugo har
7 *kirjoittanu että "kolmesta rastista taululla puol tuntii jälki-istuntoa"*
8 skrivit att "tre kryss på tavlan ska ge en halvtimmes kvarsittning"
9 (1.0)
10 Nicole: det är ganska mycket ((tittar på Hugo))
11 Hugo: *se on aika vähän*
12 det är ganska lite
13 Klara: *ei me olla Suomessa* ((tittar på Hugo och sedan bort))
14 vi är inte i Finland
15 (1.0)
16 August: *vaan ruotsinsuomalaisessa koulussa* ((lyfter sin hand för en "high five" med en
17 annan elev))
18 däremot i en sverigefinsk skola

xxx

Kaksikielisyys ja -kulttuurisuus koulun ja oppilaiden arjessa

"Hansilla on ikävä lanttulaatikkoa!"

- ▶ *"Ruotsalaisessa jouluruoassa on tylsää se, että syödään samoja asioita jouluna, pääsiäisenä ja kaikkien juhlien aikaan."*

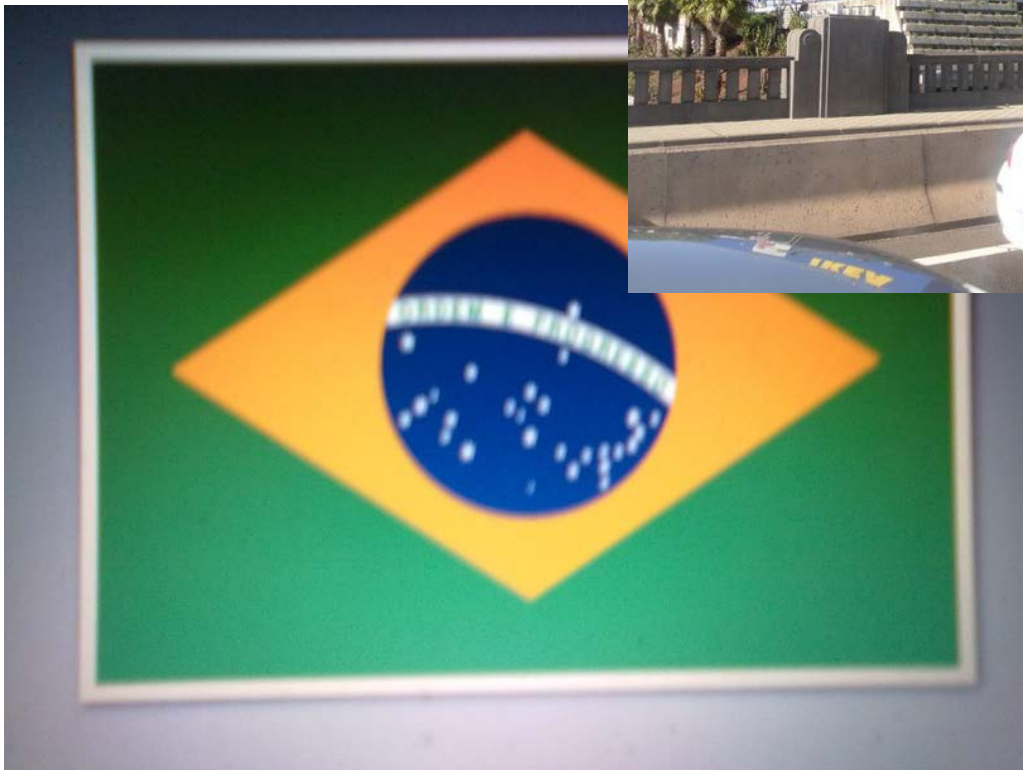

Ruotsinsuomalaisuus muutoksessa?

”Minä ja kielet”

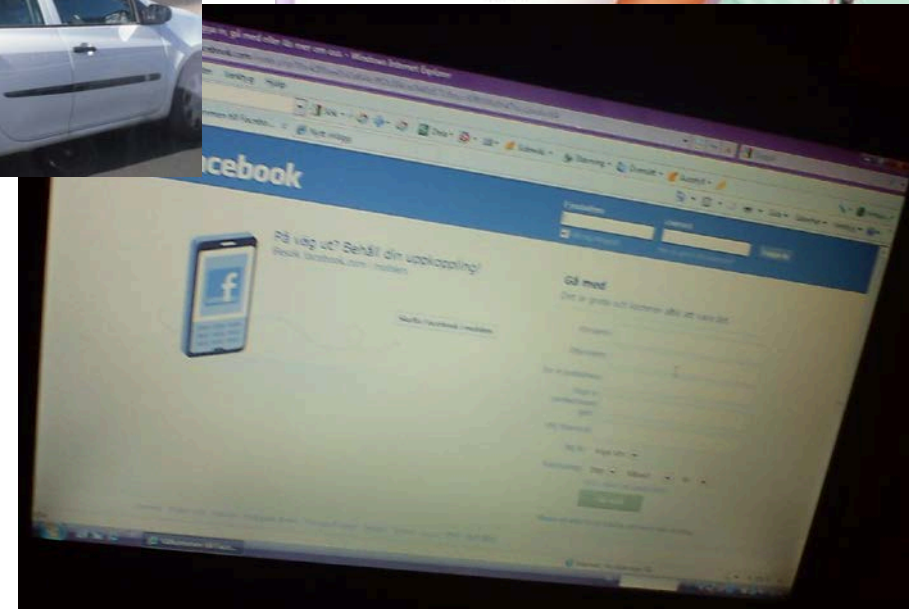
“Minä ja kielet”

Talita

Der Tanzfan

Geburtstag:	5. August
Sternzeichen:	Löwe
Größe:	1,69 m
Augenfarbe:	Braun
Haarfarbe:	Schokobraun
Lieblingsteil:	Sarouelhose
Hobbys:	tanzen, tanzen, tanzen
Style:	frech, farbenfroh, ein bisschen Hip-Hop
WG 4:	mit Nyela & Louise
BFF:	Nyela & Louise
Motto:	Das Leben ist ein Tanz!
Merkmale:	karamellfarbener Hautton
Lieblingstier:	Mischlingskater Tiger

Kieli- ja kulttuuripoliittisia ilmaisuja koulun ja nuorten arjessa

- ▶ Kielten osaaminen, kulttuurillinen yhteenkuuluvuus ja vahva kieli- ja kulttuuri-identiteetti
  - ▶ Syntyvät kielellisten (ja visuaalisten) toimintojen summana...
  - ▶ ...ja ovat yhteydessä koulun muodolliseen sekä opettajien harjoittamaan kieli- ja kulttuuripolitiikkaan
- ▶ Koulukentän haasteita:
  - ▶ Heterogeeniset opetusryhmät: kieli ja kulttuuri
  - ▶ "Kaksikielisyys ja kaksikulttuurisuus" vai "monikielisyys ja moni-/poikkikulttuurisuus"?

Lähteitä

- ▶ Cummins, J. (2000) *Language, Power and Pedagogy: Bilingual Children in the Crossfire*. Clevedon: Multilingual Matters
- ▶ From, T. (2018). Kielitietoisuutta koulutilassa: kielipolitiikka osana koulun käytänteitä Suomessa ja Ruotsissa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 9(3).
- ▶ Gynne, A. (2017) "Hans saknar lanttulaatikko!" - *Språkande och kulturella vardagspraktiker i en sverigefinsk minoritetsskola I*: E. Sundgren och P. Lahdenperä (red.) Nyanlända, interkulturalitet och flerspråkighet i klassrummet. Liber: Stockholm.
- ▶ Gynne, A. (2016). *Languaging and social positioning in multilingual school practices. The Case of Sweden Finnish middle school years*. Mälardalens högskola.
- ▶ Gynne, A. (2017). "Janne X was here". Portraying identities and negotiating being and belonging in informal literacy practices. In Bagga-Gupta, S., Lyngvær Hansen, A. & Feilberg, J. (Eds). *Identity (Re)visited and (Re)imagined. Empirical and Theoretical Contributions across Time and Space*. Rotterdam: Springer.
- ▶ Gynne, A., & Bagga-Gupta, S. (2013). Young people's languaging and social positioning. *Chaining in "bilingual" educational settings in Sweden*. *Linguistics and Education* 24 (4), 479-496. <http://dx.doi.org/10.1016/j.linged.2013.06.002>
- ▶ Gynne, A., Bagga-Gupta, S., & Lainio, J. (2016). *Practiced linguistic-cultural ideologies and educational policies. A case study of a "bilingual Sweden Finnish school"*. *Journal of Language, Identity and Education*. <http://dx.doi.org/10.1080/15348458.2016.1217160>
- ▶ Kolu, J. (2017) "Me ollaan mukana tässä experimentissä": lingvistiska resurser och språkpraktiker i tvåspråkiga ungdomssamtal i Haparanda, Stockholm och Helsingfors. Jyväskylän yliopisto.
- ▶ Lainio, J. (2017). *Nationella minoritetsspråk i skolan. Förbättrade förutsättningar till undervisning och revitalisering*. SOU 2017:91. Saatavilla: https://www.regeringen.se/4ac2cd/contentassets/1223a145243f4c0aa25c0f3dc55b6965/sou-2017_91_webb.pdf

Kiitos! Tack!

Annaliina.gynne@mdh.se

